אף חלק שאני הכא דבגולגלת תלא רחמנא. אמר מר ידך זו קיבורת מנלן דת"ר "על ידך" זו גובה שביד, אתה אומר זו גובה שביד או אינו אלא על ידך ממש? אמרה תורה הנח תפילין ביד והנח תפילין בראש מה להלן בגובה שבראש אף כאן בגובה שביד, רבי אליעזר אומר אינו צריך הרי הוא אומר "והיה לך לאות" א) לך לאות ולא לאחרים לאות ר' יצחק אומר אינו צריך הרי הוא אומר "ושמתם את דברי אלה על לבבכם וקשרתם" שתהא שימה כנגד הלב ר' חייא ב) ורב אחא בריה דרב אויא מכוין ומנח ליה להדי ליביה, רב אשי הוה יתיב קמיה דאמימר הוה ציריא בידיה וקא מתחזיין תפילין, אמר ליה לא סבר לה מר לך לאות ולא לאחרים לאות? אמר ליה במקום לך לאות איתמר; גובה שבראש מנלן דת"ר "בין עיניך" זו גובה שבראש אתה אומר זו גובה שבראש או אינו אלא בין עיניך ממש? נאמר כאן "בין עיניך" ונאמר להלן "לא תשימו קרחה בין עיניכם למת" מה להלן בגובה שבראש מקום שעושה קרחה אף כאן בגובה של ראש מקום שעושה קרחה ר' יהודה אומר אינו צריך, אמרה תורה הנח תפילין ביד הנח תפילין בראש, מה להלן במקום הראוי ליטמא בנגע אחד אף כאן במקום הראוי ליטמא בנגע אחד לאפוקי בין עיניך דאיכא בשר ג) ושער דאיכא שער לבן ואיכא נמי שער צהוב: "ארבע ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת: מאי בינייהו? אמר רב יוסף סדין בציצית איכא בינייהו, רבא בר אהינא אמר טלית בעלת חמש איכא ד) בינייהו, רבינא אמר דרב הונא איכא בינייהו דאמר רב הונא היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה בשבת חייב חטאת. אמר רב שישא בריה דרב אידי האי מאן דבצריה לגלימיה לא עביד ולא כלום שוייה טלית בעלת חמש, אמר רב משרשיא האי מאן דצייריה לגלימיה לא עבד ולא כלום, מאי טעמא דכמאן דשרייה דמי ותנן נמי כל חמתות הצרורות טהורות חוץ משל ערביים אמר רב דימי מנהרדעא האי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד ולא כלום אם איתא דלא מיבעי ליה, ליפסוק ולישרייה: רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי ישמעאל, ה) ולית הלכתא כותיה, רבינא הוה קא אזיל אבתריה דמר בר רב אשי בשבתא דריגלא איפסיק קרנא דחוטיה ולא אמר ליה ולא מידי, כד מטא לביתיה אמר ליה מהתם איפסיק, א"ל אי אמרת לי מהתם שדיתיה, והא אמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה? תרגומה רב בר שבא קמיה דרב כהנא בלאו

אף חלק · אך פדה תפדה (במדבר יח) והאי נמי כנטרף דמי שהרי לא יחיה: בגולגלת תלא רחמנא · לפדיון בכור דכתיב (שם ג) חמשת שקלים לגולגולת והאי אית ליה תרי, ולאי משום אך-חלק השתא מיהא לא מית: גובה · קיבורת דהיא אצל הכתף: ידך ממש · כף: מה להלן בגובה שבראש · כדילפינן לקמן תורה אור מקראי: ולא לאחרים לאות · שלא יראו התולה ואי בכף מיחזי (א) לכ"ע: קיבורת כנגד הלב היא: סוס ליריא בידיה · מכה היתה לו אצל הקיבורת ונקרע חלוקו שם כדי שלא תדחק המכה והיו נראין התפילין דרך הקריעה: במקום לך לאות איתמר · מקום שרוב בני אדם אין נראה לאחרים דהיינו קיבורת ולעולם אם נקרע שרי: בין עיניך ו) ממש · בגובה עיניו: שעושה קרחה · ז) [שיש בו] שער ואם מורטו עושה קרחה: יד בנגע א' · שער לבן ורא"ש בנגע א' שער צהוב דכתיב בפרשת נגעים גבי ח) ראש וזקן בהו שיער צהוב נטמאו אלמא מקום שער מטמא (בשער צהוב): לאפוקי בין עיניך · דאיכא שער דגבות עינים ואיכא בשר ובהו תרתי שער לבן בבשר ושער צהוב במקום שער: מאי בינייהו · מ"מ בין למר ובין למר בעינן ד' ציצית כדכתיב (דברים כב) "על ארבע כנפות כסותך": סדין · דפסקן בציצית ותכלת דעמרא הוא איכא בינייהו לת"ק דאמר מצוה אחת הן הלכך אי חסר סדין ציצית אחד ליכא מצוה והוו להו איך כלאים ולרבי ט) ישמעאל לא הוו כלאים דהשלש שנשארו שלשה מצות הן: בעלת חמש · שחתך מקרן הא' באלכסון והוו בה שני קרנים ותנא לקמן בהתכלת (דף מג:) טלית בעלת חמש חייבת בציצית ויליף מריבויא דאשר תכסה בה לת"ק דאמר מצוה אחת הן סבר ארבעה דוקא למצוה אחת ואי רבי רחמנא בעלת חמש להטיל י) ארבע כנפותיה רבייה ולא להטיל לכנף חמישי, ומצות ציצית בד' כנפות ולר' ישמעאל דאמר ארבעתן [ארבע] מצות, כי רבי רחמנא בעלת חמש נמי להטיל (ב) לכולהו רבייה דהא כל חד מצוה באפי נפשה יא): דרב הונא איכא בינייהו כו' · וכ"ע אית להו דרב הונא מיהא הטיל לשלש ולא לד' לת"ק הויא מצויצת שלא כהלכתה וחייב חטאת דהוו להו ציצית משוי ולרבי ישמעאל יב) (נ"א ד) הויא מצויצת כהלכתה דג' מצות יג) (מיהא) איכא ואינו פסול, ודרב הונא בעשויה בפסול (ג) (דהאיכא שלשה מצות): דבצריה לגלימא · שחתך יד) אחד מן הקרנות חתיכה כגון פגימה דנראין כשני קרנים: לא עבד כלום · לפוטרה מן הציצית: שוייה טלית בעלת ה' · וחייבת: האי מאן דצייריה לגלימיה · שהיתה טליתו ארוכה וכפלה ותלה הציצית בקרנות הכפל אף על גב דגללה ודיבקה שלא תחזור לאיתנה לא עבד כלום דסופו להתיר ולחזור לאיתנה ונמצאו ציצית באמצעיתה ולאו כנפות בעינן הלכך מהשתא כמאן דשרייה דמיא טו): כל חמתות · נודות הגרורות שאין שוליהן תפורין אלא צרורין מקורין דאין מקבלין טומאה דרואין כאילו מיתר הקשר וליכא בית קיבול והוי ככלי הנקוב במוציא רימון: חוץ משל ערביים · דדרכן בכך: האי מאן דחייטיה לגלימיה · שכפל טליתו כדפריסית ותפרה שלא תשוב לאיתנה ואפ"ה לא עשה כלום דכמאן טז) דשרייה דמיא: אם איתא דלא מיבעיא ליה · אם ארוכה היא לו ואינה צריכה לו ארוכה כל כך יז) לפסוק אותו כפל ולישרייה ואחר כך יתלה הציצית: הלכה כרבי ישמעאל · וכי הנך שיטיי דאמרן לעיל מאי בינייהו: שבתא דריגלא · שבת יח) שדורשין בהלכות הרגל כדקיי"ל (פסחים דף ו') שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום: איפסיק קרנא דחוטיה יט) · ציצית דמר בר רב אשי: מהתם · דאיפסיקא: שדיתיה · הייתי משליכה מעלי דלית הלכתא כרבי ישמעאל אלא כתנא קמא וכיון דחסרו אין בה מצוה והויא כמשוי: בלאו

ומיהו ההיא איכא לשנויי דנהרג אינטריכא ליה דהוה אמינא דווקא מת מעצמו דמוכח מילתא דנפל הוא וכן פירש שם בקונטרס דמת מעצמו לא אינטריכא ליה דאין פודין דהא כתיב (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה אבל נהרג אינטריכא ליה לאשמועינן דלא אמרינן דאי לא קטליה הוי חיי ולאו נפל הוא ולפרקיה וקשה לפירושו דופדויו מבן חודש גזירת הכתוב הוא ולא לאפוקיה מתורת נפל אלא אפילו קים ליה בגויה שכלו לו חדשיו אע"ג דמהכא נפקא דכל ששהה ל' יום באדם אינו נפל מידי דהוה אבן שמנה ימים דבהמה דילפינן מינה דאינו נפל אע"ג דגזירת הכתוב כי קים לן בגוויה שכלו לו חדשיו כדמוכח בפ"ק דראש השנה (דף ו:) דאין מונין לו אלא משעת הרצאה כ) ועוד אמרי' בפרק יש בכור (בכורות דף מט) גבי פודה את בנו בתוך שלשים יום ונאכלו המעות בתוך ל' יום אין בנו פדוי ועוד אמרי' בירושלמי בפ"ק דקדושין גמרא בהמה גסה נקנית במסירה "רבי יהודה אמר שאל רבי אלעזר בכור שנטרף בתוך ל' יום א"ל דומה לו כמי שמת ופטור מחמש סלעים של בן ואי בנהרג מאי שייך למימר כמי שמת ומפרש ר"ת דנטרף כא) היינו דנעשה טריפה אע"פ שחיה יותר מל' יום וכיון שיש לו שני ראשים היינו טריפה דכל יתר כנטול דמי · מ"ר:

מה להלן במקום הראוי ליטמא בנגע אחד כו' · וא"ת אי מה להלן במקום בשר, אף כאן במקום בשר כגון פדחתו · מ"ר:

האי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד כלום דכמאן דשריה [דמי] · פירש בקונטרס בלשון אחר שכפל טליתו ותפרה שלא תשוב לאיתנה אפ"ה לא עבד כלום ולא כב) היה לו לפרש כן דלקמן בפ' התכלת (דף מא) תניא טלית כפולה חייבת בציצית ורבי שמעון פוטר ושוין שאם כפלה ותפרה שחייבת אלמא שחייבת במקום הכפילות להטיל שם ציצית ולא אמרינן כמאן דשרייה דמי ומועילה ציצית שבקרנותיה:

הדרן עלך הקומץ את המנחה

קצח א במיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה א ב ג סמג עשין כ טוש"ע א"ח סימן כז סעיף א:

קצט ב מיי' פ"ג מהל' ציצית הלכה ג טוש"ע א"ח סימן יא סעיף יג:

ר ד מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ג טוש"ע א"ח סי' י סעיף ג:

רא ה טוש"ע שם סעיף ג:

רב ו מיי' פ"ג מהלכות כלים הלכה יא:

רג ז מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה יא טוש"ע א"ח סי' י סעיף ג:

גירסת רש"י שאל את ר"א וכן ג"ק

[וע"ע תוס' ב"ק יא. ד"ה בכור]

[עיין תוס' מנחות לז. ד"ה כאן תוס' ב"ק פא: ד"ה גמל נאה]

ז"ל דאמרי ז"ק

[פסחים ס' וש"נ]

[מכות יג:] בין גבות עיניו ז"ק

מטמא בנגע ג"ק

דבמי ז"ק

ג"ק פ"ח

והכלת ז"ק

[קידושין לט:]

ז"ק

שבת קלט פ"ט

כלים פכ"ז מ"ד

רמב"ם מ"ם

רמב"ם מ"ם

ז"ק מ"ח

ברכות יט: שבת פא: עירובין מא: מגילה ג:

ז"ל השרייה

כבמן שייך ל"א ועיקר שבדף שאמר זה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולא לאחרים וכו' לכ"ע [illegible] קיבורת: (ב) ד"ה בעלת חמש וכו' רבייה [illegible] (ג) ד"ה [illegible] בפסול [illegible]

נושא/מבנה ◇ ב' בריתות המקום הנחת תפילין: של יד על הקיבורת של ראש בגובה הראש ולא בין העיניים

נושא/מבנה △ 3 תשובות לשאלה מאי ביניהו בין ת"ק ור' ישמעאל אי ד' ציצית מצוה אחת או ד' מצות

נושא/מבנה ⌂ ב' דוגמאות של שינויים בבגד [illegible] ולא כלום ופוטרים מציצית

נושא/מבנה (I) (II) ב' לשונות דאמרה שנקרע הטלית, אחד מקרנות הבגד של מר בר רב אשי האם היה צריך להוריד בגדו

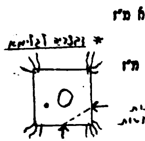

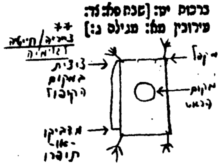

שיטה מקובצת

א) לך לאות ולא לאחרים לאות וטפיק יד ממש שאינו מכוסה תודיין אינו ידעינן מהכא אי הוא קיבורת למעלה מן הפרק או למטה מן הפרק שגם הוא מכוסה בבגדים אלא אורבי יצחק סמיך דאמר שתהא שימה כנגד הלב: ב) רבי חייא בריה דרב אויא: ג) בשר ואיכא שיער: ד) בינייהו · פ"א למ"ד מצוה אחת אי איפסקא חדא הנך תלת להוי כלאים ולמ"ד ד' מצות לא (רב אויא) [רבא בר אהינא] אמר כו' למ"ד מצוה אחת כיון דליתא ליה ארבעתן לא צריך למ"ד ארבע מצות הן צריך רבינא אמר כו' מ"ד ארבע מצות לית ליה דרב הונא ומ"ד מצוה אחת אית ליה דרב הונא ורש"י לא פי' כן: ה) ולית הלכתא כר"י ונפקא מינה לכל הני נפקותא דאמרן לעיל ואם נפסק בשבת אחת מן הציציות אע"ג דבחול אסור ללובשו בשבת מותר ללובשו שהרי כבוד הבריות הוא להיות מעוטף בטליתו דבחול דוקא אמר רחמנא גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך בזמן שהוא בר עשייה אבל בשבת שאינו בר עשייה אינו מוזהר ואין לומר דמוזהר הוא שלא ללבוש ד' כנפות בלא ציצית דע"כ אינו מוזהר על הלבישה אלא מצוה על העשייה וראיה לדבר מפרק האשה רבה דפריך גבי סדין בציצית דפטור מדרבנן גזירה משום קלא אילן וכי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה ומשני שב ואל תעשה משום גזירה דקלא אילן ואם היה מוזהר שלא ללבוש טלית של ד' כנפות בלא ציצית הוי קום עשה: ו) עיניך ואשמועינן בגובה וחיבת ממש נמחק: ז) קרחה שיער וחיבות שיש בו ל"ש: ח) גבי נתקי ראש: ט) ישמעאל דאמר כל אחד ואחד מצוה בפני עצמה לא הוו כלאים דס"מ דהשלש שנשארו שלשה מצות הן ואינן כלאים: י) להטיל לד': יא) נפשה היא: יב) חיבות נהי ד' ל"ש: יג) מצות מיהא איכא ואינו משוי ורב הונא מיירי בעשויה בפסול הס"ד והשאר נמחק: יד) שחתך · באחד מן הקרנות חתיכה כמין פגימה נ"א באלכסון דנראין חיבת כגון נמחק: טו) דמיא ל"א ועיקר האי מאן דצייריה לגלימיה קרנות טליתו כפל וקשר ודומה כאלו קצצן ואין לה כנפות להפקיעה מתורת ציצית לא עביד כלום לפוטרה מן הציצית וכמאן דשרייה דמי ובת [ד'] כנפים היא שהרי סופה לחזור לתחלתה: טז) דכמאן דשרי דמיא: יז) לפסוק לאותו כפל ולישרייה ואח"כ יתלה הציצית ל"א ועיקר האי מאן דחייטיה לגלימא כפל כל הכנפות כאלו הם מקוצצות והפר הכפלים של שניהן אפ"ה לא עביד ולא כלום להפקיעה מן הציצית דכל כמה דלא פסק להו חשובין הן מן הטלית ובעלת כנפים היא דאם איתא דלא מבעיא ליה לצורך לפסוק ולשדייה אבל השתא מדלא פסק להו שמא מבעיא ליה ועדיין הן מן הטלית הן וללישנא קמא קשה דתניא בפרק התכלת ושוין שאם כפלה ותפרה שחייבת: יח) שבת שהיו דורשין: יט) דחוטים · דמר בר רב אשי עם הציצית ולא ידע ולא אמר ליה רבינא ולא מידי הס"ד ומה"ד מהתם איפסוק ב"ה הס"ד ומה"ד אי אמרת לי מהתם דאיפסק הס"ד: כ) ועוד מאי רבותא אתא לאשמעינן דאם הוא נהרג תוך שלשים דאינו נפדה פשיטא דאפי' חי הרבה ופדאו תוך שלשים אינו פדוי דהא תוס' אחרות: כא) היינו דנולד בו סימנים והיינו דומה ברוכה וחיבת דנעשה נמחק: כב) היה לו לפרש ויש לחלק בין האי דחייטיה לגלימא דהתוא דלקמן מיירי כגון טלית כפולה לשנים ואין עתיד להתירה כלל אבל הכא לא כפל כי אם הקרנות ועתיד להתירן דאם איתא דלא מבעיא ליה לשדייה תוס' אחרות: